

ХАЛЪМГ ҮНН

Советск Союзин коммунистическ партин Халъмг танъгчин комитетин болн
күч-көлчирин депутатрин танъгчин Советин газет

№ 15 (2848)

1957 дж. майин 11

Үнн 20 деншг

СССР-н Деед Советин доладгч сессий өчкл-
дүр көдлмшән төгсөв.

СССР-н Деед Совет, промышленность болн тосхлт заллгына бүрдәлгыг цааранднь ясурулхин туск Закон, СССР-н Конституцин цолд сольвр болн немлг келгнә Закон, Венгерск Народн Республикин Государственн хургт илгәгч мөндлг, ядерн зер-зев сөрлгыг уурулхин туск торәр США-н Конгрессд болн Великобританя Парламентд илгәх Дуудвр батлв.

Партийн сургъулин джилиг диилвртәгяр төгсәхмн

Партийн просвещенә системн сургъулин джилин дигин болн сургъулин шин джилд партийн организацсин өмн тәвг-дәжәх төрмудин тускар, КПСС-н ЦК-н 1956 джилин августин 21-д гаргән тогтаврәг күцәхин төлә көдләд, мана танъгчин партийн организац, революционн теорийг коммунистнр даслгына халхар темдгтә көдлмш делгүрүлв. Тидәд, партийн организацсин идеян бәәдл-джиргәл өддүл-ләд, КПСС-н XX-ч съездин суджлгч шидврәг күцәлг-нд коммунистнрин орлцлгын шунлтулв.

Партийн просвещениг бүрдәлгәнд, тер тогтаврәс иштә-гяар, кесг сән хуврлт кедв, шин сән янзс олдгдв, коммунистнр болн партин зергләнд уга улсин онын сургъуль тал өмнәкс сәәнәр тусхадг болв, кружокс болн семинарт дасхадг улсин шунлтн өд-

Танъгчин партийн организацд партийн просвещенә бүрдәлгәнд, өмнн болхла үзгддг нег ик дуту-дунд йовдл—өдгә цагин ик чинртә теоретическ төрмуд даслгәнд багяр оньган өгәд, кезәнәгя болсн суджиг зуг дасад бәәдг хаджгяр хәләц чиклгдв. Тигәд, коммунистическ тосхлтин гол теоретическ төрмуд даслгын партийн сургъульд ик зә авб, экономическ теорий даслгына, кадрмудт экономическ медрл дәлгәнә халхар кесг олд кружокс болн семинар бүрдәдгв. Иим кружокс, семинарә Приютна района, Элст балгысна партийн организацсар олар гаргәддг, кадрмудт туста көдлмш кедж, теднд сән дөн-нөкд көдлмштн күргв.

Политическ просвещенә көдлмшт өдгә цагин политик даслгына кружокс бас ик зә авчана. Совхозмудар, колхозмудар болн предприятсәр кесг олд коммунистнр болн партийн биш улс, КПСС-н ЦК-н болн Советск правительствин гаргән тогтаврәмуд дасхадж, нарт делкән болн мана орн-нутгин бәәдл джиргәлин туск төрмүдәр сән цәәлгәвр авч хәцхәнә. Кесг партийн экл-цин организацә эн кружокс гардлгәнд сән медрлтә пропаган-дистнр тәвәд, ик чинр өгч көдлдж йовсар сән аш үзгддг бәәнә.

Коммунистнр улсин идеян-теоретическ белдврнн өддүл-лгәнә ах янзнь—коммунистнр болгын бийснь политическ сургъуль даслгын болджана. Кесг коммунистнр, советск интеллигенц болн гардгч көдлмшт бәәх улс партийн тууджр политическ экономий болн нань

чигн гүн теоретическ төрмүд дасджана.

Джилин эргид эн тоот мана партийн организацсин кадрмуд политическ сургъулан өддүл-хин төлә көдлгәв. Партийн көдлмшин нег ик чинртә эн әнғынн бүрдәлгәнд дуту-дунд, эндү чигн бәәв. Зәрм организацд кружокс, политшколмуд бүрдәдгкәд, көдлмшән сулар кегяад, теднд орджәх улс сургъульд эс ирц-хәдг йовдл чигн бәәнә. Яшкул-ин, Юстин болн нань чигн районет тинм хаджгяр үзгддг йовб.

Мана Ставропольск крайд, партийн просвещенә сургъулин джил майин 15-д төгсхмн. Района партийн комитетсин болн партийн эклцин организацсин сәгләтрә, мана цуг про-пагандистнр, сургъулин джи-лин дигинн келгәнд килмджән тәвдж, көдлмштән бәәсн эндү-сиг, дуту-дундиг күтцдн ил-ткдж кецхәх зөвтә.

Кружок, политшкол болн семинар болгәнд неждәд-хошад дигин заняг кедгхмн. Партийн организацә, пропаган-дист улсә зөвчләд, дигин занягд ямр төр куундхинн йил-гәд белдлг кецхәджәнә. Эн занягд, сурцах улс цугтан ирцхәдг, куундвр келгәнд шунлтта кевәр орлцлгыг тет-гхмн.

Дигин занятин чинрн ик. Сургъулин джилин туршарт коммунистнрин медрлн ямр өссн үзгдх зөвтә. Болв, ди-гин заняг келгыг шууврт хуврәхмн биш. Ирцхәсн улс шахлгына угагяр, бийсн дурч-седвәрәрн куундврт шунлтта-гяр орлцлгыг тетгхмн.

Партийн просвещенә сур-гъулин джилин дигинн келгын тенугяр төгсх зөв уга. Дигин туск төриг эркән уга комму-нистнрин хургт, партийн ко-митетин заседаньд тәвдж куу-ндәд, бәәсн тоот дуту-дундиг илткдж, тедниг цааранднь уур-улгыг күцхмн.

Политическ сургъулин джил төгсв, эн учрар коммунист-нрин дунд марксистск-ленинск сургъуль делгүрүлгын сулдхмн гидж сандж болшго. Партийн организацә зуна цагин эргид лекцә, доклады бүрдәлгә де-лгү кецхәх учрга, өдгә цагин политик цәәлгәдг өлггыг су-лдхк зөв уга. Ирх сургъулин шин джилд белдлгыг тудд уга эклх кергтә.

СССР-н Деед Советин доладгч сессий

Майин 9-д Кремлевск Ик Бәәшнәгд СССР-н Деед Со-ветин доладгч сессий көдлмшән цааранднь кев. Келн-Әмтнн Советин Ахлчин Дарук депу-тат Л. Е. Авхимович ахлч-тагяр сәгдсн хойр палатин хамдан болсн өрүн заседаньд, промышленность болн тосхлт заллгы бүрдәлгыг цааранднь ясурулхин тускар кесн Н. С. Хрущевин докладар цаарандан куундгдв.

Ахлджах күн, түрүн болдж депутат Т. Ульджабаевд уг өгв (Таджикск ССР). Мана парть келн-әмтнә ленинск по-литкиг хаджилт угагяр бәрлж бәәхин ашд ахр цагин эргид союзн республик болгына эконо-микин болн культурин агьу-ик өслт тетгсинн медрж-санхла ик байр болн—гидж тер кев. Улгүрн, советск йосна эргид Таджикистанд промышленн про-дукц гаргылгын 27 дакдж

хөллв, эврә кадрмуд өсв. Кемр-джән, революцин өмн 200 ку-унд негхн бичг медрг күн тусджасн болхла, ода болхла республикд зуг ах болн дун-дин сургъульә специализирнн 40 мингыгн тоота.

Среднеазиатск республиксин кергллг тетгхн эркд сәәнә эдл-ахун машинин запаснә часть гаргылгына завод бүрдәлгәнә туск төрмүд тәвд, дакад Таджикистана газрин өргн элвг зөвр сәәнәр эркн олзлхин тускар депутат кев. Промышленность заллгы ясл-гяр темдлгдсн төрмүд дил-вртә сәәнәр кедж шингәд-хиг иткүлдж келәд, заллгына аппаратд гарсн республикин зәрм дамшлтин тускар бас кев. Сүл гурвн джилин эр-гид республикд, джилдән 100 сайас даву арслнн ору өгчәх йисн мингыгн штатн то хас-гдв. Ур Хрущевин докладт темдлгдсн төрмүдиг ур Уль-джабаев омтагяр дөнғынв.

Депутат А. Ф. Засядько (Украинск ССР), Совнархоз-муд, министерствс дорхн улн нәрн джангырта болн олд халхста эдл-ахута болхмн гидж эврәнн үгдән толдж кев. Предприятсин болн тос-хлтсин гардачнрин зөвн тем-дгтәгяр эркн өргджүлхмн. Энн Совнархозмудт, пред-приятсин болн тосхлтсин көдлмшлә заллгыдә эркн ик чинртә гол төрмүд хәләдж хагылх эв-аргь өгхмн. Засядь-кон ухагяр болхла, Совнар-хозмудин зөв, союзн мини-стерствсин эдлджәсн зөвәс зө-вәр өргн болх зөвтә.

Финансин министрствс, тү-рунә бәәрн газрин органсин көдлмш бас тигдж унгарн хуврүлгдх зөвтә гидж ур За-сядько кев. Финансово ор-гансин ода бәәх дамшлт, кергт харшлад, гару үзүлнә, пред-приятсин гардач күн төрмүд дигтә сәәнәр хагылгынн сед-вәрәсн хагьуцлнә. Прави-тельств батлсн кемджәнд фи-

нансово зура күцәхд кергтә цуг зөвинн совнархозмудин болн предприятсин гардачнрт эрк биш өгх кергтә. Совнар-хозмудт болх-болшго төрмү-дәр заавр өгдго болдгар эндд бәәдл зөв гаргхмн.

Химическ, машин тосхлгына, металлургическ, нуурснә про-мышленностин министрствс мет тинм союзн министрств-син Госпланд терүнә отделин зөвт орулхмн гидж депутат Засядько кев.

Трибун деер—депутат М. А. Яснов (РСФСР). Промышлен-ность болн тосхлтгн ведом-ственн бәрцәр заллгына ода бәәх структур өдгә цагин бә-әдлд олд-әмтнә кесг эркн төр-мүд хагыллгь бүрджәнә гидж мель чикәр ур Хрущевин док-ладт тодлгдв гидж ур Яснов кев. Улгүрн, Российск Фе-дерацин Восточн райодудин эдл-аху хамцнгыгяр өсгдж-

өргджүллгәнә төр уданар ха-гылгднә. Сибирт, ори-нутгт бәәх нуурсна цуг көрнгыгн 75 процентн, усна -күчн чидлин көрнгыгн 80 процентн, ори-нутгин модна зөбрин тавн әнгы кеснә дөрвн хөвн, бас тедү мет өнгытә болн ховр металл, төмр руд, химическ сырьс гардг хамгин ик газр бәәхн ил медрднә. Болв, тинм дала әдл зөвр бәәгя бәәтл Сибирин, федерацин восточн талдан чигн райодудин произ-водителн күчн-чидл зөвтә ке-вәр өсдг-өргдлгт авсн уга, юнгыад гихлә, министрствс болн ведомствс, күн уга шин райодс эзлгәнә зовлнгыс зулад, гол капиталовложениг центральн областсәр промыш-ленность өсгдг-өргджүллгәнд гаргьцхәв.

Цааранднь депутат Яснов Российск Федерацин промыш-ленностиг болн тосхлтгн зал-лгына структурин тускар кев. РСФСР-н газрин агьуд ут туршдан гарх зөвтә промыш-ленн эдл-уушин 75 процент шахугынн гаргьдг өгдг пред-приятс медрднә бәәдг совнархозмуд бүрдәхиг темдлг-джәнә. Цуг республиканск чинртә шишлин монтажн ор-ганизаци гарддгар Российск Федерацид нег тосхлтин мини-стерствс бүрдәхмн гидж тер кев. Закона проектд хәләгд-дхәх—РСФСР-н хар металл-лургин, өнгытә металлургин, нуурснә, нефтяной, модна, цаасна болн мод эд-бод кел-гәнә промышленностин мини-стерствсиг болхла, эн промыш-ленностин әнгысиг централи-зованн кевәр тоолдж диглгы-н шуд совнархозмуд гардсн сән болх гидж ур Яснов кев.

Депутат А. Ю. Снечук (Литовск ССР) көдлмшән онгы-дарулдж хуврүлгәнә туск төр, Советск йосн тогтсн джилмүдин эргид делгү өсдг-өргджен индустри болн меха-низированн сәәнә эдл-ахута республикд хуврсн Литван

төлә болв чигн ик-берк чин-рта төр мөн. Болв ведомственн хәләц бәәсн учрар Литван энергетическ базин өслт-өрг-джтин керг хашнгыдв, энүнәс көлтә промышленностин онц әнгысн өслт бәргднә, сәәнә эдл-ахуг электрофицировать келгыг йовудагяр хагьу-лдж күцәлгых.

Промышленностиг болн тос-хлтгн гардлгь хуврүлхин тус-кар ур Снечукс кесг тодрха селвг өгв. Совнархозмудин ахлачнриг болн теднә дарук-сиг республикин Министрмү-дин Советин составд орлцул-хла сән болх билә гидж тер кев.

Олд-әмтнә эдл-аху заллгы ясурулгяр парть болн прави-тельств темдлгдхәх төрмүд, цуг ори-нутгин, союзн респу-бликсин экономик болн куль-тур улм ураландан цецгрхднн олд күч-көлчирин шунлтиг

улм цааранднь өддүлхд нө-кцл болх гидж ур Снечукс иткүлдж кев.

Предприятсин болн тосх-лтсиг материально-техническ тетглгәнә туск төрмүд заадж келхләрн, депутат С. А. Тов-масян (Армянск ССР) пред-приятсәт материалмуд, полу-фабрикатмуд орулдж өлггәнд государственин чангыг даалг-вр гарылхин тускар толдлж темдлг, тер юнгыад гихлә, эн тоотс бәәснәс көлтә госу-дарствин зура күцәлгдх зөвтә. Поставк күцәлгәнд таслвр гаргьдг предприятсин гарда-чнриг засла харгьулг йос гаргьх кергтә гидж тер заав.

Депутат эврәнн келсн үг-ән, дора газрин технологи-ческ цецглгәнә структур ясурулгәнә заллгыдә төр-мүдт зөвәр оньган өгч кев, тер юнгыад гихлә, өдгә цагт бәәдг тер структур олд-әмтнә эдл-ахун цаарандк өсдг-өргджүл-лгәнә ирлцхш. Улгүрн, Ар-менюд ода геологическ йисн организац, тер тоод тал тал-данар бәәдг СССР-н геологин болн гардг зөвр харелгына Министерствин управленс бәәнә. Эн организацсин алык-негн болв чигн газрас мал-тдж авгддг йилгәнн зүсн тоот-сла заллгыдә төрмүд күцә-гяад оньган төрмүдиг тас учтран авцхәхш. Республикд бәәх цуг геологическ цецгл-гыг ганцхн союзно-республиканск организацд негдүл-лгын хамг средствән чикәр ол-злх болн геолого-разведочн көдлмшиг нег зурагяр кех аргь өгх билә.

—Күзбассин күч-көлчнр, промышленность болн тосхлт заллгы бүрдәлгыг цааранднь ясурулхин тускар кесн ур Хру-щевин докладин тезисмүдәр шунмгыс кевәр куундвр кец-хәв,—гидж Кузнецк металлур-гическ заводин мартеновск цехин ах мастер, депутат

Ставрополин газр-усна зөөриг күтцднъ олзлхмн

КПСС-н ЦК-н февральск пленуми шиндвриг болн „Промышленность боли тосхлтин заллгъ бурдэлгиг цааранднъ ясурухн туск“ ур Н. С. Хрущевин докладин тезисмүдиг Ставропольск крайин күч-көлсчир, цуг советск олн-әмти мет шунлттагъар куундвр кеджәх айна. Мана Төрскнә күчн-чидлиг цааранднъ ба тлхин тускар, экономик болн культур цецгрхин тускар, советск олн-әмти амульгин тускар, Коммунистическ парть болн Советск правительство шин килмджән бгчәхиг эдл-ахун тосхлтин гардвриг оньгаруллгънд тедн үзгддженә.

Экономическ райод бурдәлгън, гардвриг материалън зөбү туслнъ гаргъачирт бөрлүлгън мана орн-нутгин природн көрнъгиг күтцднъ болн эвинъ олдж олзлх аргъ учрах. Онц-онц предприятия баатхә, нам альк чигн экономическ района промышленностин бүкл халхсиг чигн улм сән гардвар тетгх аргъ бәәрн газрин партиин болн советск органст учрах.

Орн - нутгин экономическ райод темдглхләрн промышленн производствин өслтин тууджар тогтдж учрсн йовдл хәлән деерән, альк нег крайсин болн областсин бөрхнд кедгх цаарандк өслтиг бас оньгтан авх кергтә гидж манд медгднә. Экономическ райод гаргългън природн көрнъ олзлгъ ясурулхд болн производствин чидл бсхд дөнъгән күргхиг Ставропольск крайар үлгүр авч тодрхагъар үзгд болхмн.

Мана край 13 сай үлү гектар газр эздженә. Терүна медл хойр ик автономн областъс — Карачаево-Черкесск болн Хальмг областъс орджана. Крайин газрин агъуд 6 дуньшур арслнъгәа промышленн продуки кедж гаргълг кемджәтә 600 гар предприятияс бәәнә. Энүнд, природн көрнъ күтц икәр шиндждлж меддж авгдад уга болв чигн, болв ода олад авчксн олзта газрас гаргългдг көрнъ цаарандк оньчта сәәхн хаалгъ секдженә.

Ставропольск крайд природн газин, нефтин болн өнъгтә металлн агъу ик көрнъ олдж авгдв.

Газовой, химическ болн нефтяной промышленностин, тер мет өнъгтә металлургин предприятия тосхлгъар ни көдлмш делгрдженә. Ниднин, джил болзгасн урд орн-нутгг хамгин ик Ставрополь — Москва хоорид магистральн газопровод дуусгддг өггдв. Одагә цагт газопроводин хойрдгч хаалгъ тосхлгън эклгдв. Хамгин килвр тәлә ганцн Москва биш, Ново-Черкесск, Жданов, Таганрог, Ростов — на-Дону, Ворошиловград, Воронеж болн нань чигн им промышленн балгъсд авчхамн. Минь ода, сар болгън 100 сай үлү кубическ метр ставропольск газ газопроводар өггдженә. Болв, ставропольск газ олзлгънд өггдх зөвтә государственн күчн өггдәд уга. Онц-онц ведомствсин болн министерствсин үйтхн хәләц харшдженә.

КПСС-н XX съездин директивлә ирлцүлдж, зургъадгч тавн джилд Ставрополь — Не-

винномыск — Минеральные Воды — Грозный хоорид газопровод тосхлгдх бәәнъ медгдженә. 1957 джиләс авн курортн балгъсд, 1960 джил куртл Пятигорскн, Кисловодскн, Ессентуки болн Железноводскн цуг курортс, дакад күч-көлсчирин 11 минъгъ гар пәтр газ тәлгдг болгълх көдлмш эклхиг темдглсн. Болв, эн газопровод ода чигн эклгдәд уга. Кавказск Минеральн водин балгъсдур газмуд орулгъна кергтә залгълдәтә көдлмш күцәлгънд Коммунальн эдл-ахун министерств болн РСФСР-н Эрүл-менд харлгъна министерств мөнъг гаргълж өгчәхш.

Ставропольск газ олден газрт нургълдж метан гидг шатгд газ бәәнә, эвинъ тегәд азотин удобрень, хату болн шалдрнъ углекислот, шалдрнъ тәлә, метиловый спирт, атецелин болн нань чигн тиим үнтә продуктс кедж гаргълх аргъ учраджана. Невинномыск балгъснд природн газ олзлгъар ул кедж азотнотуковой ик завод тосхлгън эклгдв. Удобрень болн химическ продуктс кедж гаргългънд килвр сырье болдж природн газ советск промышленностьд түрүн болдж олзлгдхмн.

Зугар, завод тосхлгън дегд хашнгар кеддгч йовна. СССР-н химическ промышленностин Министерствин гаргълж өгсн мөнъгн дегд багъ, тер учрар завод тосхлгън батлгдсн болзган дуусгдхиг тетгдженә. Минь ода бәәх йовдларн көдлхлә завод тосхлгън дакад чигн 20 джилд кедгхмн, тиим йовдл тәруц гаргългдх зөв уга.

Күчтә ик газмуд бәәх газр олдж авгдснә талдан, көрнъгәрн багъ, болв крайин колхозмудт, совхозмудт болн МТС-т делгү газмуд орулхд гару багъта болн багъ джанъгьрта газмуд бәәх газмуд крайд бас олдж авгдсн бәәнә. 30 района центрт, әмти бәәх 1458 пунктст, 147 МТС-т, дакад 200 гар колхозмудт болн совхозмудт газ орулхар зура кечксн, проектин көдлмш кеддженә.

Болв природн газиг селәнә эдл-ахуд делгү орлулгънд ик олн хаалтгуд харгълхана. Селәнә эдл-ахун предприятияс зуран дигәр материалмуд болн оборудованьс авч чадх, проектин-сметн документац кедж чадх, газовой сооружееньс тосххд бооца кедж чадх, тедниг кечксн цагтан техничск дөнъ болн гардвр авч чадх аргъ угад — тер хаалтгуд бәәнә. СССР-н селәнә эдл-ахун Министерств болн СССР-н совхозмудин Министерств селәнә эдл-ахуд газмуд орулгънд гардвр тәруц кечкәхш. РСФСР-н балгъсна болн сельск тосхлтин Министерств, „Росгазострой“ гидг шишлнъ трест терүнд бәәдг болв чигн, эн эрки ик чинртә тәрас заагта зогсджана.

Манахнд, колхозмудин, совхозмудин болн МТС-н автомобильн парк джил ирвәс өсәд йовна. Зәрм колхозмуд болн совхозмуд 50-70 ацана автомобильмудтә боллгън ода хәтәр биш. Болв горючәр тетглгънд таслвр ордг учрар тер машиндин зөвәр хүвднъ дегд муугъар олзлгднә. Кол-

*

И. ЛЕБЕДЕВ,
КПСС-н Ставропольск крайкомин селгәтр

*

хозмудин, совхозмудин болн нань чигн эдл-ахун автопаркиг газов тәләнд зөргтәгәр болн шунлттагъар орулх тәр ирчкв. Крайин зуг колхозмуд болн совхозмуд 70 минъгъ шаху тонн бензи әрвлх аргъ эн учрахмн.

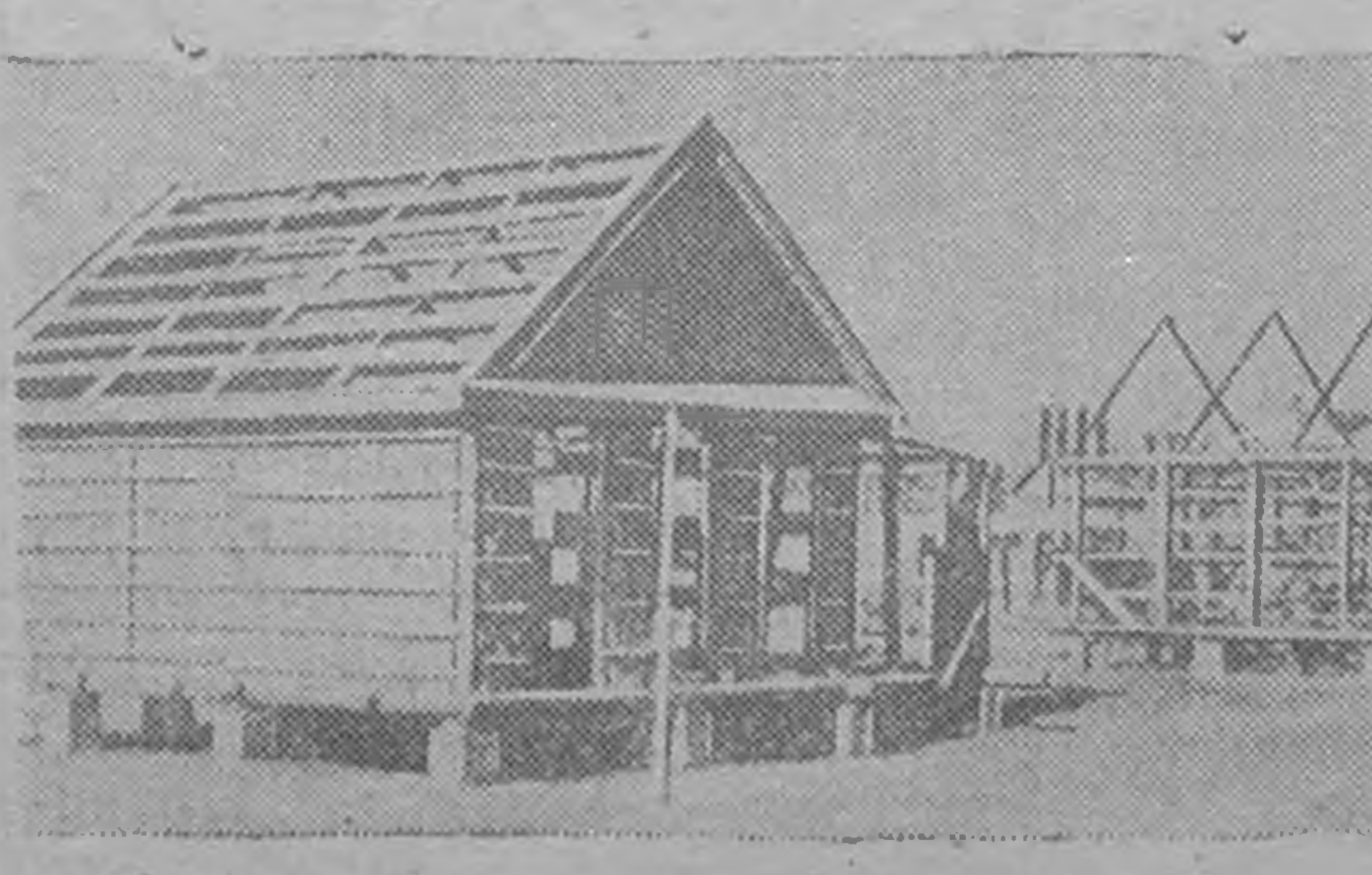
Мана крайин газрин агъуд ик нефть бәәх долан газр олдж авгдв. Ставропольск край улд уга Северн Кавказд нефть бгәчд хүврәгдх гидж келдж болх зөв бәәнә. Энүнд, манас авчәх нефть, терүнд бәәх парафин Советск Союзд цань уга гатлгън болхиг темдглх кергтә.

СССР-н Министрмүдин Совет, нефть хәәдг олгъна көдлмш чанъгъадж, крайд 1960 джилд нефть гаргългъг 1300 минъгън тоонд күргтәг гидж СССР-н нефтяной промышленностин Министерствд далгъла. Болв, районсин нефть бәәх газр хәләдж-диглгънә өдгә цагин йовуд, темдглгдсн зура күцәлгъг тетгдженә. Нефть болн газ хәәлгънә көдлмшәр олн-зүсн ведомствс көдлгдиг чик биш гидж тоолджанавдн. Гардвриг нег ормд баглад хамцнъгъу хәәлгъ бурдәлгън кергт сән ирлцнъгъу болхмн.

Зургъадгч тавн джилд олн-әмти эдл-ахун керглгч хамгин цугтагинъ тетгхин эрки нүүрс гаргългъ икдүлгъәр зөвәр ик көдлмш хәләдж темдглгдженә. Одагә цагт мана крайур талдан областъсәс джил болгън нег сай шаху тоин нүүрсн зөбгднә. Тиим болдг болв чигн, муугъар олзлгддженә дала болсн нүүрснә көрнъгтәвдн. Крайд бәәх „Ставропольуголь“ трест джил болгън нег сай тонн нүүрснә дөрвнә кеснә нег хүвәс ик бишәр гаргъна. РСФСР-н топливн промышленностин министерств крайд нүүрснә промышленность өсгдж-бргжүлхин тәлә күчлджәхш, „Ставропольуголь“ трестиг эрки кергтә машиндәр болн механизмәр тетгхш, дакад геологоразведочн көдлмш келгънд болн шахт тосхлгънд кергтә мөнъгинъ гаргълхш.

Карачаево-Черкесск автономн областин газрин агъуд, ик улан мөнъгтә болн цинк-тә медно-колчеданово рудин промышленн запас хәәдг олгдв. Болв өнъгтә металл хәәдг олгън дегд уда нар кеднә. Юнъгад гихлә, эн көдлмш хойр ведомствсәр — СССР-н газрин зөбү харлгъна болн геологин министерствәр болн СССР-н өнъгтә металлургин министрствәр

*

*

Хальмг тапгъгъ чурн хәрү нүүлж ирджәх хальмгудт гидж хулсн плитксәр ним гермуд бәр-гдженә.

А. БАЛАКА-

ЕВИН фото.

к егдджәх учр. Тегәд газр до-индустриальн авциг орулгъгн рас кергтә юм хәәлгънә, нег үлү өнъгтә болн ховр металл хәәлгънә көдлмшиг нег заллгънд негдүлх эрки керг гарчана.

Зургъадгч тавн джилә зургагъар авгдсн КПСС-н XX съездин директивст, мана крайин усн уга болн хагу гань газрта райодудт цааранднъ ус орулгъар болн усллгъар ик көдлмш кедлгън хәләгдсн. Право-Егорлыкск, Терско-Кумск, Кумо-Маньческ каналмудин тосхлт төгсгдг эдлгън темдглгдсн, бас тедү мет Кубань-Калаусск ус орулгъна системин тосхлтин эклц темдглгдсн. Эн ус орулгъна тосхлтс крайин хагу гань газриг усар тетглгънә тәр хагълхмн, тедү мет крайин усна чидлин көрнъ зөвәр өбдүлхмн.

1957 джилд „Ставропольстройин“ управленә тосхачирин коллектив Северн-Кавказд хамгин ик Кубань-Калаусск ус орулгъна — усллгъна системин тосхлтд орв. Эн систем Ставрополин болн Хальмг автономн танъгъчин усн уга болн хагу гань газрта районсин гурвн миллион гектар шаху газрт ус орулх, дакад хойр зун минъгън гектар газр услх эв-аргъ өгхмн. Терск-Кумск болн Кумо-Маньческ каналмуд тосхлгън —

торгън нооста хөд өсглгъ турдәр бргджүлхд улм сән зокалта бәәдл гаргълхмн. Хар газрт усн орулгдхмн, дакад газрин услгдхмн. Колхозмуд, совхозмуд төгәлнъ джилин утуршарт малин сән идгтә болхмн, үвлд кергтә малин хотин батта көрнъ болм тоогъарнъ белддж чадхмн.

Усн уга боллгън Хальмг автономн танъгъчд мал-агъурс, нег үлү, торгън нооста хө өсглгъ өдгә цагт бәрдженә. Болв эн дутуг кемджәгъәрн ик биш боодг хуучн голин сала-сартгар, белчрәр тосхлгъна хаалгъар, бас тедү мет газр дор, делгү, гүн бишәр бәәх ус олзлгъна хаалгъар уга кедж болхмн. Болв танъгъчд артезианск скважин шахтн худг бургъудхин тәлә газр малтдг механизме болн бургъудлгъна станок күртхш.

Ода крайин газрин агъуд ирригационн сооружений тосхлгъар — „Ставропольстрой“, „Теркумоводстрой“ болн „Бурсельводстрой“ гидг гурвн организацс көдллжәхәнә. Эн организацсиг эрки биш негдүлхмн, тигәд эднд бәәдг техникиг болн материалън көрнъгиг сәәнәр олзлхмн.

Промышленностин болн селәнә эдл-ахун цуг әнъгс өсгдг бргджлт, дала болсн тосхлтин материалмуд болн тосхлтин

некдженә. Тосхлтин бәәрн газрин материал — чолу, — ракушечник, известк, алибас, цемент, черепиц, кирпич, нег үлү хулс гаргългъ икдүлхин тәлә мана край чилшго эваргъта. Болв эн эваргъ тагугъар олзлгднә.

Ведомственн олн зүсн хаац, шишлнъгдүлсн ик предприятияс гаргългънд, эднә производственин күчн-чидл олзлгънд чигн саалган халдана. Терүна өнъчта нег үлгүрнъ, Минераловодческ районд, Змейк гидг уул деер тосхлтин чолун болн үүрмг чолун гаргългднә. Уунд гурвн министерств тус тусдан чолу белддж гаргълг гурвн (орм) карьер гаргълхадж. Нег карьерин тосхлтин материалсин промышленностин министерств, наадкинъ — транспортн тосхлтин министерств, гурвдгч карьеринъ — химическ промышленностин министерствс гарднә. Энүнә ашд административн заллгъна үлү апарат бурдәдгдв, ведомствс хоорид мөнъгн болн техник тарагддг эдлгдв.

Производство зурлгънд бәәх эк-толгъа уга ним му йовдл үзүлнә. Ставрополин махна консервин комбинат крайас гаргълж дала әдл яс зөбнә, бәәрн газрин промышленностин предприятиясн болхла, товч, сән-сәәхн юм гаргълхн

тәлә тиим ясиг орн-нутг дундк областсәс зөбдг авч ирнә. Промышленностин болн тосхлтин гардвр министрствс ведомствс хоорид саллгън кесг объектсәр материалън техничск көрнъ оргн кевәр тарадж эдллгъ гаргълнә, государственн мөнъгн керг угагъар бәргднә. Крайд ода 19 министерствсин болн ведомствсин медлд бәәцхадг тосхлтин 6 трест, дакад тосхлтин 29 управлень тоолгднә. Багъ күчн-чидлтә тосхлтин организацс програмдан чидлнъ күрхш, государств гаргълж өдг мөнъг эдн олзлхш.

Мана крайд, ур Н. С. Хрущевин докладин тезисд нердгдсн куундврн долан минъгъ гар хург болв. Эн хургудт 500 минъгън күн орлцв. Эднә хөрсн минъгъ гарнъ эврәннъ тодрха селвган болн неврән өгчәв. Күч-көлсчирин нег ухани селвгәр Ставропольд шишлнъ экономическ райо эрк биш бурдәхмн. Партиин крайкомин пленум, ур Н. С. Хрущевин докладин тезис таасад, мана олн-әмти эдл-ахун Ставропольск краевой Совет бурдәлгънә туск күч-көлсчирин селвг дөнъв.

Крайд олн-әмти эдл-ахун Совет бурдәлгън крайин, орчлнъ заясн элвг көрнъ сәәнәр олзлхин тәлә ноолгънд Ставрополин промышленностин цуг әнъгсин көдлчирин күчлгг хамцүлх эваргъ өгхмн. Партиин крайин организац эн советин тәлә сән кадрмуд йилгәдг-шүүлж авлгънд, эднд даалгъдсн тәрмүд күцлтәгъәр хагълдж чадх аргъта, тонь багъ, болв күчгә-чидлтә управлень гаргългънд килмджән өгхмн. Ставропольск крайин күч-көлсчир, Советск Союзин Коммунистическ партиин XX-ч съездәр темдглгдсн алдр ик программ күцәлгънә тәлә күчн-чидлән, аргъан нөбшгө.

(„Правда“ газет, майн 6.)

СССР-н Деед Советин доладгч сессий

(чилгчнь)

М. М. Привалов келв. Бидн, Кемеровск областин депутатр, Кемеровск оли-амтна эдл-ахун Совет бурдэгддяхиг таасм-дята ханлттаггар медвдн. Областин куч-көлсчрин санан-седкллэ эн лавтаггар харгьджана.

25 жилин эргид баядях кемдхандан Кузнецк металлургическ комбинат мана орн-нутг агзу ик, өмн нүүрт йовх предприятд хуврв—гидж ур Привалов цааранднь келв. Болв, энунд таслгддаг уга төрмүд чигн бааня. Ода күртл төмрин руда Магнитогорскас збдгднэ. Горный Шорийд баях удной базиг цааранднь өсг-хин кергт СССР-н хар металлургин министерств йоста келв эс кылдгнн учар тер повлд үзгддхя. Хакасск автономн таньгчд баях Абаканск болн Тейск рудникүдиг тосхлгйна кылмш бас хашнгар кегддх йовна. Эн предприятс кузнецк металлургическ комбинатин болон учар, тер тосхлгн хурдар кехин кергт динг Кемеровск Совнархозд орулдх өсгн чик болх учрта. Тим сув-селвг металлургудин кесг оли хургуд деер заагдв.

Одгя цагт промышленность баях кесг оли контролермүд ода керг уга гидж депутат тоолджана. Зарм предприятс сар баях ОТК-н контролермүдиг уурулхмн. Энунд ирцүлдх, орн-нутгдан металл болн сән чинртэ нань чигн дулц гаргьдх өгцхадг улсиг шаньндж мбраллгын делгү кехмн.

Эстоня куч-көлсчнр, ур Хрущевин докладин тезисмүдиг делгү цуггар збшарцхав—гидж депутат **А. А. Мюри-сеп** (Эстонская ССР) соньсхв. Республикн экономик хурдар осдж йовхин тускар эн даруднь келв. 1940 джилэ авн промышленн продукцин кемдхянь долан дундур холвандан өсв. Совнархозд өггдхмн идж темдглгдсн предприятс 30 миньгн улү талан күн кылдхячхяна.

Эстонск ССР-н производствени аргь-чидлин сән чик кевар цааранднь олзлхн туск төрмүдт болн мана орн-нутгин онц-экономическ районин залггагын улм батлхн тускд оньган тавдх, эн цааранднь келв.

СССР-н хот-хоолин, эд-таврн промышленностин министр депутат **В. П. Зотов**, эн министрствд өмнн ордж баасн промышленн предприятс болн совхозмуд 1954-1955 джилмудин эргид союзн республиксин гарт өггдх одла гидж келв. Цуг республиксар хот-хоолин, эд-таврн промышленность 1956 жилин зураган диилвртгьгар куцав.

Бургьсен продукцин ик зунь булан, баарн газртнь гуулдг болхла тим предприятсиг куч-көлсчрин депутатин областной Советмүдин медлд өгсн чик болх-гидж ур Зотов келв. Тим предприятсд орджань—өдмг болгьлгйна промышленность, макарона, пиво гаргьдг предприятс, бичкн консервн заводмуд. Холас збддх авч ирдг сырье олзлдж кылдг, гаргьсен продукцин ик зуугьинь эвранны экономическ районс талдан газрур гар-

гьдг болхла, дакад гаргьдх баях продукцирн оли-амтна эдл-ахугьин оли отраслгг тетгдг болхла, тим предприятсиг Совнархозмудт гаргьхмн. Хот-хоолин, эд-таврн промышленностин кылмшт шишлн гьдүлсн совхозмуд ик чинр зууджачхяна. Эднэ тонь 800 күрв. Эднги зарм областс сар совхозин системд орулад өгчкхмн гисн йовлд гаргьчхана—гидж ур Зотов келв. Болв, виноград гаргьдг совхозиг чаргь кедг заводас ягьдх салгьдх болхн төрүц медгддх баяхш. Эн хойр—нег хозайств болджана. Тер мет свекла тардг совхоз болн шикр кедг завод хойраг бас салгьдх болшго.

Киргизд гарсн агзу ик сән хуврлтин тускиг цайлгьчкяд, республикн промышленностиг цааранднь өсгдх делгүлхд ик аргь-чидл баяхиг депутат **А. Суеркулов** келв. Болв, тер тоот чидл-аргь күтцдэн олзгдх баяхш. Гидроэлектростанц тосхдх болх хаалгь бааня. Торгн болн торгнд өбрхн ноос гаргьлгьарн республик мана орн-нутгин шишлин районин негн. Ноосиг дорнь, баарн газртнь эд-тавр хуврүлдгиг кезангьга кех збвтэ баасмн. Болв ода күртл Киргизд баатхя, цуг Среднеазиатск республиксар, шеемг эд кедг нег чигн предприятс уга. Энунд уршгудин негн—промышленностиг одгя цагт ямаран кевар гардлгь кедгт бааня. Министерствс экономическ районин онц кев-кедас хагьцу баадг уршгар бас республикд нүүрсн предприятс өргүлдж гаргьлгьн мууггар кегддх бааня. Шахт тосхлгьгичкяр планировать кесн болхла, республикд нүүрс гаргьлгьгиг хойр-гурвн холван өсгдх болхмн билэ, тингчкхлэ Кузбасс Караганда хойрас Средн Азийур нүүрс зблгьгиг збвар багьрулдж болх баасмн. Болв, зуг нүүрсн промышленностин министрств, Киргизд шахте тосхлгьнд нам оньган эс өгчя гилтэ бааня.

Башкирин экономик ягьдх өсдх өргддхягиг үзүлдж медүлгч тоог депутат **З. Н. Нуриев** заадж келв. Республикн промышленностин гаргьдг продукциг, 1913 джилинлә дуньгүлхлэ—109 холван өсдх, даяна өмк—1940 джилинлә дуньгүлхлэ—9,2 холван өсдх. Одгя цагт Башкир, нефть гаргьлгьар орн-нутгтан негдгч орм эздхяна.

Республикн природн збд-

Хаалгь тосхджанавдн

Хальмг тангьчин, Яшкульск района хаалгьин отдел март сард бурдлэ. Эн района медлд баях грейдерн хаалс кесг джилн эргид халамдж-ясвр уга болон учрар икар эвдрдх, зарм хаалгьень билрдх одхадж.

Тер учрар района отдел—хаалгь ясх ик даалгьвр ачгдсн бааня. Эн джил Яшкуль—Адык хоорнд 50 километр, Яшкуль—180-ч совхоз хоорнд—90 километр, Яшкуль—„Лиманный“—совхоз хоорнд—40 километр хаалгь ясх, Санзыр, Хар зуух, Монта гидг саласт гурвн тагт кех, нег ки-

риг саянар олзлхн тускар тер дотр нефтехимик өргдхүлхн тускар депутат Нуриев кесг төрмүд тавб. Им төрмүдиг хагьлхд, оли зүсн министрствс хоорнд болдг ведомственн зүткән харшлн гидж тер келв. Промышленностин эн халхиг өргдхүлдж делгүлхлэ олзта-туста болхын им үлгүр үзүлджаня. Нефтяной газ урдн агьарт гарад хуурдг баасмн. Тер газиг эдлгьгар нидн джилн суулгар синтетическ спиртин завод кылдгьнд орулдла. Им спирт келгн мана орн-нутгт дала аял буудя арвх аргь өгчяна.

Өрүн заседань деер, промышленностиг болн тосхлгг гардлгьг бурдлгьг цааранднь ясрулхн туск Закона проект солввр болн невр орулхн тускар сессий деер келсн селвгүдиг шүүдх халладж, СССР-н Конституцд солввр болн невр кехин туск Закона проектг белдх СССР-н Деед Советин комисс бурдгдв.

Комисс им улсас бурдгдв: Н. С. Хрущев (Комиссин Ах-лач), А. Б. Аристов, С. Бабаев, Н. К. Байбаков, Н. И. Беляев, Б. П. Бещев, Н. И. Бобровников, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, П. Б. Быков, А. П. Волков, М. П. Георгадзе, В. Б. Гришин, П. В.

Дементьев, М. Т. Ефремов, Г. К. Жуков, А. Ф. Засядько, В. П. Зотов, Н. Г. Игнатов, С. Д. Игнатьев, Л. М. Каганович, И. П. Казанец, Я. Э. Калнберзин, Н. Т. Кальченко, С. Камалов, И. В. Капитонов, А. П. Кириленко, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, Д. С. Коротченко, А. И. Костоусов, А. Н. Косыгин, И. И. Кузьмин, Д. А. Кунаев, В. А. Кучеренко, И. Г. Кэбин, Г. М. Маленков, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, А. И. Микоян, В. М. Молотов, И. Д. Мустафаев, Н. А. Мухитдинов, А. Н. Несмеянов, М. С. Озерцова, Л. Г. Перухин, К. Д. Петухов, П. Н. Пospelов, Г. Я. Рудь, М. З. Сабуров, П. А. Сатюков, З. Т. Сердюк, Н. Н. Смеляков, А. Ю. Снечук, А. Суеркулов, М. А. Сулов, С. А. Товмасын, П. Ульджабаев, Д. Ф. Устинов, Е. А. Фурцева, Н. М. Шверник, А. М. Шелепин, Д. Т. Шепилов, А. П. Шитиков, И. Д. Яковлев, М. А. Яснов.

СССР-н Деед Советин өрүн заседань инад төгсв. (ТАСС).

Авсн даалгьврн саянар күцаджаня

Одахн „Буратинск“ совхозд партийн болн профсоюзн хург болв. Тер хургт, авсн даалгьврн куцлтин тускар төр тавдх кууэндвр болв. Тингд, альк ферм, хббчнр, үкрчнр болн саальчнр өмн нүүрт йовхн халладж батрав.

Социалистическ дөрлданд гурвдг ферм түрүн нүүрт йовна гидж темдглгдв. Эн ферм хббдэн саянар хургь-лулдж, хургьдан эрүл-дорул авч, нег чигн гару угагар халладжана. Эн совхозин 2-ч ферм эвранны кесн, күдасн кылмшарн хойрдгч орм эзлв. Гурвдг фермиг, сән куцлмүдтэ кылмшарнь халладж, Улан тугар ачлв.

Хббчнр дундас, ах хббч ур Манджиев зун хббнас зун хөрн долан хургь авч, ах хббч ур Шургучиев—зун хббнас зун хөрн дөрвн хургь авч, эн хббчин хббднь цуггарн хургь-лчкесн бааня. Ах хббчнр уурмүд Гавардашвили, Шептуха, Таджаев, Маток, Эрдниев, Каймульдинов, Патерик, Емельяненко болн нань чигн кесг хббчнр зун хббнас 110—124 хургь авсн баячхяна. Гарсн хургьдан эдн нег чигн гару угагар халладж, халгьлдж өсгдхяна.

Саалин үкрмүд хярүлдж йовх ах үкрч ур Убушиев, саальчнр Корносова, Елынки-

на, Кривцова, Убушиева болн бурүс харүлдж йовх ах үкрч ур Молоканов бас саянар кылд-лдж йовчхана.

Кылмшарн сән куцлмүдтэ Манджиевин болн Эрдниеви бригадс миньгьгьад арслнгар мбралгдхяв, Шептухин болн Каймульдиновин бригадс тавад зун арслнгар мбралгд-цхяв. Уурмүд Шургучиев, Бережный, Таджаев, Патерик, Гавардашвили, Молоканов, Емельяненко болн нань чигн улс күндтэ грамотсар ачлгд-хав.

Ода хд, хургьд халладж йир сән цаг ирв, идгин ногьан сән, цаг дулан, хургьд-та хббдт хот-хол болн концентрат болн дулан хаша-хаац бааня, зуг эвранны цогцан хаярлго, өдр сө гилго халладж йовх кергтэ.

Хд болн бод малмудиг усар тетгх кергт хуучн худгудиг йуудж, ясдж шинэс худгуд малддж белн кехвдн гидж шиивдн. Эн хамгиг цаглань күцадж төгсхлэ, цуг хд болн бод малмуд сән усар тетгд-дхяна.

Эн деер келгдсн төрмүдиг медж авч, хббчнр, үкрчнр болн цуг совхозин кылмшчнр шумгья кевар кылдх, бийдэн авсн даалгьврн чинртэ-гьгар күцах мөн. Ах зоотехник САМТОНОВ Сампа, „Буратинский“ совхоз.

Нег үкрас 1200 килограмм үс

Каспийск района „Вторая пятилетка“ гид колхозд арви дөрвн джилн туршарт саальчар Жигулевская Ольга Александровна кылдхяна. Эвранны сааджах үкрмүдэн цаглань хотхоолар асрдж, услдж, ус икар авхар чидлэн нөл уга кылд-дхяна.

Асрдах үкрмүднь болн тугьлмуднь таргьн-цагхлнь, нег чигн гару уга. Жигулев-

ская Ольга эвранны үзмдхтэ, шумгья кылмшиннь ашд дөрв дакдж Магалин грамотар ачлгдв, 1955 джилд селаня эдл-ахугьин гаяхүлд одв.

Энунд гарт саалин 16 үкр бааня. Укр болгьнас 1200 килограмм үс авхар даалгьвр авсн, тер даалгьврн күцахар эн зүткдхяна.

Нертэ хббч төрскн газрун ирв

Хальмг таньгьчиг хярү бурдасн Коммунистическ партин болн Советск правительствин шиивдвр күцадж, өдр болгьн кесг зуугьад хальмгуд эв-рэ төрскн газр-усурн ирдхя-цхяна.

Тедн дотр Далгьан Чоньнуха гидг өвгн Дивнас ирсн машинэс буув.

—Өвгн мендвт! Газрин хамагьгас гарч ирвт?—гидж мана күундэн эклв.

Эн өвгнэ өсн-босн газрнь—Яшкуль. Багь наснас авн эцкән дахдж, геснэ теджалнн тблэ байачудин хд хярүлдг баадж. Орүн шар герллэ, урлдж босад, хббгьан туудж гарад, асхн бурүлин гегән тасрхла хббдан авч ирдг баадж.

Зунднь, хббдэн хярүлн йовдх, үвднн идх өвсин беллдг. Олдг мбнхгнь болхла ара гидж хотдан күрдг. Доншань, магтмдж-буульмдж уга, авцтагьасн өгцтэ талан диилнхгүу кылдл йовдг баадж.

Колхоз эклдж бурдхд Чоньнуха ик гидг байртагьар, түрүн болдж, ах хббч болдж ордж. Орсн өдрасн авн олна кергин тблэ зүткдж, эвранны, Буденнэ нертэ колхозин кергиг уралн йовулхнн тблэ зүткдж шумгья сән кылмшч Далгьан Чоньнуха джил болгьн малин тблэн гару угагар

халгьлдж, ик ноос авсндан кесг джил даранднь мбнхгар болн унтэ белгүдэр ачлгдснн. Таньгьчдан алдршгсн нертэ хббчиг 1939 джил селаня эдл-ахун гаяхүлд илгав.

Сүл арвн гурвн джилн туршарт Далгьан Чоньнуха Хакасск областин Копьевск племсовхозд ах хббч кылв.

Түрүн джилдэн, шүрүн нооста 650 хд авч хярүлв. Эн хббдэн сән тохмта торгьн нооста хуцла харгүлдж, торгьн нооста хд кедж авсндн болн джил болгьн, Сибирин газр-усна баадл, 100 хббнас 115—120 хургь авад, хдн болгьнас 6-7 килограмм ноос киргдх авсндан Чоньнуха кесг дакдж мбнхгар шаньнддх, хойр амта бууггар мбралгдв.

Далгьан Чоньнухан кылмшнн ик диилврн тускар Саралинск района газет кесг дакдж барлад, района хббчнрт цайлгьвр кесмн. КПСС-н Хакасск обком Макталин грамотар Чоньнухаг ачлв.

Нертэ хббч Далгьан Чоньнуха ода совхоз „Луговой“ тал одв. Тер совхозд, таньдх-үздх йовсн төрскн эвранны газртан оч, дасн дашсн кылмшан гартан авч ик байртагьар Чоньнуха Яшкуль ордах машин деер гарч суув.

ЭЛЬДАН ЭРДНЬ.

Яшкульск района хаалгьин отделин заведующий С. КЕКВЕЕВ.

Холас ирсн бичг

Лиджиев Одман бригад негдгч орм эзлв

Новосибирск областин Сузунск районд баян Химлесхозин шин мастерской участок 26 кэдлмшчиртэ. Энд мастер болж Лиджиев Одман Басангович кэдлджанэ.

1956 джил модна шүүс (жвицы) гаргьдж авлгьна зураг хойр холван икар күүцәнә ашдн—Сузунск химлесхозин медлд баядг 33-н участок дундас халымгудин 5-ч—участок негдгч баяр эзлв. Тиигэд эн участок улан тугар ачлгдв. Кэдлмшчир Лидж-Гаран Зургьан зурагьан 210 процентас улу, Утрасунов Сергей, Атаев Василий, Могаев Петро, Убушиев Николай, Бадма-Халгаева Надежда болн нань чиги кесг халымгуд зурагьан 135 процент давулад күүцәнәдән 500—700 арслнь мөнгәр, күүндтә грамотар болн нань чиги унтә белгәр мөрәлгдцхәв.

Сузунск мастерской участкад кэдлцхәдг кэдлчир парти болн правительствин өгсн икдонь эдлхд, КПСС-н XX съездин шиндвирг сән кевәр күүцәхин кергт 1956 джилд модна шүүс икар гаргьдж авлгь-

на тускар бий деерән ик күүндтә даалгьвр авсн. Тер авсн даалгьвран цаглань, чиртәгьяр күүцәдг, 1957 джилд ниднәкәсн ик күүцлмүдтә кэдлмш кеджәцхәнә.

Химлесхозин кэдлмшт өмн нүүрт йовдж, ик күүцлмүд бәрсн төләдән ур Гәраев Очир-Гәра Барулдаевич күүч-көлсчирин депутатрин Сузунск района Советин депутат болдж сунгьгьдв.

Новосибирск областин, Сузунск района 5-ч участкад кэдлджәх халымгуд, ленинск национальн политикиг чик халгьяр йовулдж, Халымг таньгьч тогтасн Коммунистическ партьд болн Советск правительствд ик ханлтан өргджәцхәнә.

Сузунск мастерской участкад кэдлджәх халымгуд цуг олкелн әмтнлә хамдан йовдж, кэдлмшән шунмгьна күүцлгьяр кедж, орн-нутган улм сәәхн кевәр цецгрүлдж байджин төлә күүч-чидлән хәәрл уга кэдлджәцхәнә.

МАНДЖИЕВ Сакил.
Новосибирск областин
Сузунск район.

Партизансин цогц деер пионермүд венок тәвцхәв

Майни йисәд Элетин негдгч номертә дундин школин, Олег Кошевойин нертә дружин, балгьсна парк баян, партизанмудин цогц деер венок тәвхәр ирцхәв.

Эн школин ах пионервожатый Валентина Борисенко, төрснә даянд орлцен Михаил Хабанович Самбаевд уг өгв.

—Эн ормд 18 партизанмудин цогц оршагдла. Теднә комиссар болдж мини ах Адучиев Бадм Хабанович йовсн. Халымгин болн орсин эн зөрмг үрдүд мана джиргьлин төлә, —мана энкәр Төрснә төлә ноолддж йовсн,—гидж Михаил Хабанович келв.

Партизанмуд мана халымгин теетг ягьд баатр кевәр ноолддж йовсна тускар болн тедн ямаран ик дөн-нөкд Төрснәдән кургснә тускар ур Самбаев келв.

Школин пионермүдин нерн деерәс, 3-ч „Б“ классин Люся Сердюк, партизанмудин цогц деер венок тәвб.

ДОРДЖИН ЦАГЬАН.

Газадин ордудар

Суэцк каналар кермс йовджана

Суэцк каналар кермс йовлгьн күүцдән эклснәс нааран сар болдж одв. Одр болгьн хойр үзгәс каналар кермс, нарг делкән олд-зүсн орнутгудин тугтагьяр, давдж гарлдна. Каналар кермс йовлгьн улм икдәд баян.

Майни эклцин зургьан хонгин эргид газадин ордудин 96 кермс каналар гатлдж гарцхәв.

Каналар кермс гатлгьиг цуцрахар седсн Западн империалистическ улсин седвәр күүцдән күү тусв. Эндр каналар йовдях йир олд зүсн орнутгин кермс үздж болхн, тедн дотр Советск Союзин, Индин, Италин, Англин, Соединени Штатин, ФРГ, Швецин, Норвегин, Панамин, нань чиги кесг орн-нутгин кермс. Каналар йовдях кермс цугьяр египетск администрацд алван өгцхәнә.

Итальд болдж правительствени кризис

Майни 6-д, министрмүдин советин ахлачин дарук, социал-демократическ парти толгьач Сарагат отставка гарчак герцлгьән министрмүдин советин ахлач Сеньид бәрүлдж өгв. Саргатла хамдан, бас талдан гурвин министр—социал-демократс—правительствас гарв. Дакад, министрмүдин советин ахр заседань болв, туунә хөбн Сеньи, республикин президент Гронки тал одад, правительств отставка гарчак баях шийдвирг соньсхв.

Майни 6-асхн, министрмүдин советин ахлач Сеньи, эврәнн правительствн отставка гарчак соньсхвр, республикин президент Гронкд өгснә хөбн, правительств дав деер эврәнн даалгьвран күүцәджәтхә гидж президент сурв. Тер өдр, ора, правительствени кризисиг уур-улар президентин күүндвр майни 7 өрүнәс авн эклхмн гидж Римд туслнь зарлгдв.

Даллес Аденауэр хойрин хоорнд болсн нуучин күүндвр

Майни 4-д США-н государствени секретарь Даллес, федеральн канцлер Аденауэр Хойр ик гидг нуучинар удан күүндвр кев гидж Западногерманск бар соньсхджана. Тер күүндәнд, Германә федеральн республикин халхас—газадин керг-төрин министр Брентано, харслтин министр Штраус, генерал Хойзингер болн нань чиги улс орлцдж. США-н халхас күүндврт орлцен: Герма-

нә федеральн республикд бәдг американск посол Брюс, НАТО-д США-н нерн деерәс баях Перкинс.

Политическ халәд-жаргч улсин соньсхврар герч келд „Штутгартер цейтунг“-газетин бичсәр болхла, „НАТО-н Советин хойр хонга сессий дорхн германск-американск эн конференцд ик оныг өггдджәнә, тиигкәд тегад сессийәс талдан нег йилгьврн, конференцд даянә улс бас орлцдж“.

Аденауэр Даллес хойр хоорндан, бундсвериг (Западн Германә аармиг) болн Западн Германьд баях американск зертә-зевтә күүчиг атомн зер-зевәр агсхин тускар, зер-зевиг хайдж уурулхин тускар Лондонд болджах конференц яларан кевәр болджахин тускар күүндвр келхәв,—гидж газет цааранднь заадж бичджәнә.

Аденауэр Вашингтон тал одах баях төр туунд бас күүндгдсн болх гидж харлджәцхәнә.

Им баядлтә соньсхврмуд талдан чиги кесг газетс барлцхәнә.

Макмиллан Бонн тал нисдж оч

Майни 7-д Великобританә премьер-министр Гарольд Макмиллан, федеральн канцлер Аденауэрлә күүндвр кехәр Бонн тал нисдж оч.

Тайвань—США-н атомн баз

Атомар сумлата „матадор“ гидг, эврән залгдг снарядсәр агсгдсн американск частьс Тайвань деер кургдж баялгьгь хәр баянә гидж „Нью-Йорк таймс“—газетин корреспондент Финни Вашингтонас соньсхджана. Тайвань деер баях эн американск атомн баз Китайск Народн Республикин өмнәс зөрүлгдджәнә гидж тер соньсхврт илдән келгдджәнә.

А. Шерф—Австрийск республикин президент

Майни 5-д болсн президентск сунгьгьврт, Австрийск республикин президентд, Австрин социалистическ парти кандидат Адольф Шерф сунгьгьдв. Уунә төлә, коммунистическ партин чледүд болн эднә халх татгч улс бас дууган өгцхәв. Күүч биш дигәр болхла, А. Шерфин төлә 2 сай 259 мингьгьн күүн дуугьан өгч. Президентин ширад баллотировать кегдсн талдан кандидат—профессор В. Денкин төлә 2 сай 160 мингьгьн күүн дуугьан өгч.

Редактор Д. М. МУКЕБЕНОВ.

Мана ханлт

Хотлгч балгьсндан ирсн, Халымгин чир икдв. Олд мана нерн Орн-нутгт дүүвр. Газрин холдн баянәв, Галар зүркм шатна. Төрсн мини тангьгьч Товчлгддж ухандм орна. Алтн хаалгь заасн Аав Ленинд ханлт! Алдлго заавринь күүцәдг Коммуна партьд ханлт! САНДЖИН БОГА.

ЗУРГТ: Яшкульд

бәргдәд дуусгд-
джах бичкдунн яс-
лин гер.

А. Балакаевин

фото.

Недосекин—начальникин „күүчән“ үзүлдж

Деел бийәс дулан салкн улагьд, шарнарна күүчн цасн хәәләд, увлз-нәгәсн гарч, малчир, хөбчир идгә газрур малаң идгшүлх—ик байрта баян цагла, Целинн района милицин начальник Недосекин Василий Алексеевич бас байр келж, „Степной“—совхозд участковой милиционер бәәдг Пугачевиг дуудж авад келв:

—Байрлен керә баядг, бидн хаврин байр кехмн. Хама кәдлсн газртан үр, иньг таньлә йовдг кумб. Хол газриг өбрәхд мөрн-эрлн, хойр күүг иньг келг күүкн-эрлн, хойр залуг таньдудг халуң хар идән.

Олд джилд милицин халхар кәдлсн, начальникүдин цакаг нүдн ирмтл күүцәдг дасен, теднә урлин товч кәндилгәйлә үгин утхинь меддж дасн Пугачев, „халуң хариг“ авхар хавг орж гүүв.

Сер-сер салкта, бүрүлин гегән тасри гилжәх цаглә, зөвәр халмгьа болкн Недосекин В. А. Пугачев хойр „Степной“—совхозин хөбнә хонс төгәлхәр, машингьяр гүүлгәд гарад олд.

—Энд мини сән таньл хөбч баянә, энүнә хошур йовнй?—гидж Пугачев начальниклә келв.

—Кемб терчи?—гидж Недосекин сурв.

—Романенко Василий Евдокимович гидг күүн. Йир сән күүнә инитә залу,—гидж Пугачев харү өгв.

—А! а! Би түүнәчн тускар „Степной“—совхозин директор Монак Василий Степановичас соньслав. Көбрк терчи, улагьдә, хәрүлджәсн хөбнәсн өбрәл шахугьнн геечкәд, сар даву болад, Хар-газрин өбрәс олдж авсн билә. Зуг хөбн зургьан хөбн ода бийн олад угадж. Тегәд Василий Степанович панас: Романенкин гедрсн хөд хәәхд икдв оол...

Ачин мартхн уга—гидж сурла... Романенкин хошур эдн орад ирв.

—Менд, хөбч!—гидж келн, милицин начальник—не, гедрсн хөбдән

цугтн олдж авувч?—гидж сурв.

—Хөбн зургьан хөбн дуджана... Не, герт ортн,—гидж эдн залу келв. Удсн уга, таргьн хөбнә мах чанад, шилтә арк гаргьдж авад, стол деерән тәвчкәд,—„залус гинч болтн“,—гив.

—Ундасж йовлавдн, нам гәәвгьә гидг тааста хот болв?—гидж Пугачев келн, начальникән өмәрән суулгьв.

—Узл-таньл, амрг үүрмүд болдж йовнй!—болад Романенко стаканта аркән харгьулчкәд, нег амар уучкв.

—Тиигнй, тиигнй,—гидж келн, Недосекин бас аркән уучкв. Дакад неджд ларчкәд, Романенко сурв: „Не, үүрмүд, гедрсн хөбдин хәәдж олд, нег аргь кетн“.

—О! о! Терчи джангьрта төр биш. Би үирч нохагьс деерәр меддж олх—гидж келн Недосекин Романенкәс сурв:

—Не, чи хама, ямаран хөбчир медиәч, кениг харлджанач?

—„Лимани“—совхозин, хойрдг фермд Муудан Баатр гидг хөбч баянә. Би түүг харлджанав. Бийн одахн нүүд ирсн күүн.

—Холий терчи?—гидж Недосекин сурв.

—Дегд хол биш гучи-дөчн дууна,—гидж Романенко келв.

—Не, одакаси нег ке, дакад неджд ларчкий,—гидж Недосекин келв. „Көбсн керг күүч болтх“—гидж йөрәл тәвчкәд, стаканта аркн уучкәд, Недосекин Романенкәд келв: —Тер өлгәтә баян хойр амта хавалан сумтагьнн ав, зер-зев кергтә. Йовчхамн... Орин гегән газрт унад уга баятл, халмгьа залус, Муудан Баатрин хошур гүүлгәд орад ирцхәв.

Хойрн нагагьан гартан авчкәд, негн хавалан үзүләд, хө манджасн Баатриг гаринь өргүләд зогсачкәд, милицин начальник майор Недосекин хәәкрв:

—Чи, Муудан Баатр, хулхач күүн.

Чамаг би даң Сивр орулад түүрмүр тәвнәв. Мини баян газрт хулхач күүн баядм биш. Бичә кәндр!.. Узджәнч эн пагаг?.. Чамаг кәндрхәлчн дорчн хачкхв! А, чи Романенко, 26 хө таслдж авад, туугьад хәр!

Недосекин, Пугачев хойр Муудан Баатриг гаринь ардн боогьад, герүрн туугьад авч ирчкәд, бешин өбр буру хәләлгәд зогсачкәд, геринь негджив.

Кергән күүцәсн, ик байрта Недосекин, Целинн нутга Советин күүцәгч комитетин ахлач Сидько Константин Гавриловчд ирдж келв:

—„Степной“—совхозин гедрсн хөбдин би олув.

—Хамагьас?—гидж ахлач сурв.

—„Лимани“—совхозд Муудан Баатр гидг халымг залу хөбч баядж. Хөбдин тер хулхалдж авсн баядж. О! О! Чон хәләцтә,—гидж Недосекин Сидькод хәру өгв.

—Прокурорас заавр угагьяр, күү негдждә, күүчәр мал буладж авд йосн баядв?—гидж сурхла, К. Г. Сидько келв.

—Гертән бу бәрәд, хулха келг күүнд, юн прокурорин заавр күүлгәд баядв. Недосекин чик келж.

Эн төрт Халымг таньгьчин прокурор орлцад, сара хонгт сурвр, цәәлгьвр кегьәд, чик хаджгьринь олд.

—Хаджгьрар Муудан Баатриг харлджт. Энти хулхач биш, цевр күүн гидж, буладж авсн 26 хөбгьнн хәрү Баатрд өгүлв.

Недосекин ода Романенкин геесн 26 хөбг хамагьас олхар баянәт?

Хойрдвир, мана оли-әмтнә интернациональн баядлн хәләдж харджах милицд Недосекин цааранднь баядж чадхий?—гидж сурлджанав.

БОСХМДЖИН ДОРДЖ.

РЕДАКЦАС: Эн Недосекин, Пугачев хойр гаргьсн бус-хаджгьн йовдән ода күүртл засгла эс харгьдгтн, редакцикар алн болдж өврджәнә.

Халымг таньгьчин

„ХАЛЫМГ ҮНН“, „СОВЕТСКАЯ КАЛМЫКИЯ“

газетсд бичгдлгьн бола

Бичгдлгьнә үнн: джилдән—52 арслнь 20 деншг; 9 сардан—39 арслнь 15 деншг; 6 сардан—26 арслнь 10 деншг; 3 сардан—13 арслнь 05 деншг; 1 сардан—4 арслнь 35 деншг.

1957-ч джилин май сарин 1-с авн таньгьчин, балгьсна, райодин „Союзпечатин“ отделеньс болн свезин отделеньс болн почтальонмуд болгьн цугьяр газетд бичгдлгьиг кеджәнә.

„СОЮЗПЕЧАТЬ“